

СТАНОВИЩЕ

относно

кандидатурата на гл.ас. д-р Юлия Александрова Васева-Дикова по конкурс за доцентура обявен от ИИОЗ, БАН, секция „Онтологически и епистемологически изследвания”.

Изготвил: доц. д-р Асен И. Димитров
Институт за изследване на обществата и знанието – БАН

Личните ми впечатления от съвместната работа с гл.ас. д-р Юлия Васева в рамките на секция „Онтологически и епистемологически изследвания” са за сериозен изследовател, който работи добросъвестно и системно по трудни теми от епистемологията (каквато е проблемата за цветовете) и философията на науката (на някои от които тук ще се спрем). Тя приема предизвикателството на авторитета на учените, изказали се преди нея по тези теми и формулира собствено, логически аргументирано становище. В настоящия конкурс за доцентура, д-р Юлия Васева участва с монографичен труд „Философия, наука, демаркация”, резултат на осемгодишна работа, извършена и представена според добрите академични стандарти. Тъй като по-нататък няма да се спирам на това, стилът на монографията е прозрачен, архитектурата на текста е много добра, като нивото на разработеното в изследването знание ясно се откроява спрямо очертаните в увода предпоставки.

Като стартова позиция на хабилитационната си теза, авторката тръгва от Попъровото решение на проблема за разграничението между наука и ненаука. Но тя избира свой собствен, оригинален ракурс, фокусиран изключително върху демаркационна роля и значение на *ad hoc* хипотезите.

Ю. Васева проследява прецизно еволюцията на идеята за демаркацията, като се започне с верификационизма на Карнап и се стигне до Лоудъновата критика на фалсификационизма. Но, трябва да се отбележи, че точното, достатъчно представителното и същевременно компактно представяне на толкова много, стриктно формулирани, комплексни и пространно изложени тези, съвсем не е самоцел, а именно средство да се очертае собствената позиция на авторката. Нещо повече, не външните тези и аргументи определят нейното специфично решение, а обратното, външните тези, дори когато става дума за класическите постановки на Попър, са подбрани като контекст, като аргументация и като илюстрация на собствената позиция.

Тази позиция, доколкото мога да я формулирам накратко, се състои в разделянето на проблема за демаркацията на две сфери: едната е сферата на строгата наука, а другата е социалната сфера, с присъщата ѝ по-размита, нестрога експлицитна и метафорична реторика. Що се отнася до строгата наука, прилагането на ad hoc хипотези е особено сложна процедура, която, според Ю. Васева, следва да се оценява от методологическа (въвеждане на хипотези) и от епистемологическа гл. т. (анализ на проверените следствия от тях). Авторката настоява за запазения периметър на ad hoc хипотезите в научната теория. Това е силна теза и тя самата отговаря на едно от Попъровите условия за демаркация – да се формулират по-малко вероятни предположения. Интересното е, че авторката обвързва тази своя теза, с възможността тя да бъде фалсифицирана от експериментите, основани на СМ в ЦЕРН и едва през 2012 г. с радост може да констатира, че ad hoc хипотезата за Хигс бозона не е отхвърлена.

Според мен, най-същественият теоретичен принос на монографията е, че ad hoc хипотезите, от инструмент за демаркация между наука и ненаука, както е у Попър, в изследването на Васева се оказват преди всичко легитимни структури в сложния и динамичен корпус на научната теория. В тази връзка, бих си позволил да изкажа предположението, че самата научна теория претърпява еволюция, в ранните етапи на която ad hoc хипотезите са почти неизбежен и наред с това много полезен външен атрибут; докато в по-зрелите форми на тази теория, наличието на ad hoc хипотези е по-скоро признак за атрофия.

Що се отнася до социалната сфера и, както авторката сполучливо се изразява, в нейната реторика, Попъровата демаркация между наука и ненаука се справя безпогрешно (въпреки, че тя е ориентирана по начало именно към сферата на частната наука). Като се опира отново на своята централна идея за ad hoc хипотезите като разделителна линия на демаркацията, Ю. Васева развива оригинална и работеща типология на ненауката: псевдонаука, лъженаука, протонаука, фалшификация на данни и пр.

Отделен принос на хабилитационния труд е свързването на проблема за демаркацията с този за епистемичните стандарти. Това само по себе си е ценна постановка в контекста на философията на науката и епистемологията, но бих го привел и като илюстрация на системността на научните търсения на авторката. Тук тя е постигнала нещо, което не винаги ни се удава като изследователи – приемствеността, кумулативността на знанието, произвеждано в серията на следващите един след друг научни проекти.

Нека в тази връзка кажа и няколко думи за работата на д-р Ю. Васева по текущия научен проект „Невронауките и съзнанието“. По нейния индивидуален Модул 1, „Ролята на рецепторите във философските и научни теории за цветовете“, са проучени неврологичните теории по проблема за цветовете в областта на медицината. Разработена е тема за ролята на неврологичния апарат (периферна нервна система) в заболяването розацея (дерматология). Изследванията в областта на медицината по отношение на цветовото възприятие, са съпоставени с анализа на проблема в областта на философия на цветовете. През 2013 г. д-р Юлия Васева е завършила и цикъл от тригодишни курсове към Медицински Университет София (Мед. Колеж „Й Филаретова“).

Когато се пишат подобни становища е малко прието да се отделя специално внимание на личните качества на кандидатите, техния колегиален дух, самодисциплина и отговорност пред научната общност. Но аз ще наблегна на тях в друг, чисто теоретичен план. Става дума за тема, която Ю. Васева продуктивно разви напоследък в статията си „Критериите за демаркацията в контекста на елегантна критика“. – Елегантната критика е плод на дълга традиция и приемственост в дадено проблемно поле, докато агресивната критика изразява желание за рязко и категорично скъсване с установеното. Дали тя е следствие на изработен личен стил на мислене или пък тя е следствие на външни обстоятелства (социокултурна обусловеност и епистемични стандарти), пита авторката. – Какъвто и да е отговорът, за мен лично е въвн от съмнение нейната лична позиция като изследовател, както и, че тази позиция е подплътена с качествени научни резултати.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Като имам предвид високото ниво на теоретичната разработка, акцентирани в това становище творчески постижения на кандидата и приложените от него изследователски приноси, предлагам на уважаемите членове на Научното жури да гласуват в подкрепа на кандидатурата на гл.ас. д-р Юлия Александрова Васева-Дикова по конкурс за доцентура обявен от ИИОЗ, БАН, секция „Онтологически и епистемологически изследвания“.

8.05.2014 г.
София

Подпис:

(доц. Асен
Димитров)

